

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Иван Райчев Райчев, ВТУ „Св.св. Кирил и Методий“ Велико Търново на материалите, предоставени за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“ в Технически университет град Габрово, област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.7. „Администрация и управление“, специалност „Социология“.

В конкурса за доцент, обявен в Държавен вестник, бр. 63/16.07.2013 г. и на сайта на ТУ – Габрово за нуждите на катедра „Социални и стопански науки“, към факултет „Стопански“, като кандидат участва гл. ас. д-р Антон Каменов Антонов.

1. Кратки биографични данни.

Гл. ас. д-р Антон Каменов Антонов е роден на 27.06.1961 година. Завършва средното си образование през 1979 година в ПГ „Христо Смирненски“ - град Перник. Висшето си образование завършва през 1986 година в СУ „Климент Охридски“ - София, специалност „Философия“ и втора специалност „История“. Получава образователна и научна степен „доктор“ в „Института по социология“ при БАН с дисертационен труд на тема: „Социологически аспекти на медийното отразяване на корупцията в България“. Получава диплома № 34533/23.08.2010 г. от Висшата атестационна комисия – София, специалност „Социология“, шифър 05.11.01.

Професионалната му кариера започва през 1986 година в ТЕСПОМ – гр. Габрово като социолог. В началото на 1988 година е приет в Технически университет – гр. Габрово, като асистент в катедра „Социални науки“, а по-късно като гл. асистент в катедра „Социални и стопански науки“ където работи и до момента.

Владее отлично руски език, немски език-добро ниво на владееене.

Работи с програмен пакет MS Office Word, Excel.

Членува в Българската социологическа асоциация и Българската философска асоциация.

2. Общо описание на представените материали.

Кандидатът гл. ас. д-р Антон Антонов участва в конкурса с:

- Монографии – 1 брой;
- Публикации - 20 броя;
- Учебници – 2 броя;
- Учебни пособия – 3 броя.

Публикациите могат да бъдат класифицирани както следва:

По вид:

- Статии – 7 броя;
- Доклади – 13 броя;

По място на публикуване:

- Статии в български списания – 7 броя;

- Доклади в трудове на международни научни конференции в България – 10 броя;
- Доклади в трудове на национални научни конференции, сесии и семинари – 3 брой;
- Доклади в научни трудове на университети – 0 броя;

Всичките представени материали са написани на български език

По брой на съавторите:

- Самостоятелни – 17 броя;
- С един съавтор – 3 броя;

Рецензирани преди публикуване – 20 броя.

3.Отражение на научните публикации на кандидата в научната общност (цитирания).

Опоменават се 8 цитирания в периода 2012 – 2013 година, след придобиване на докторска степен, което е добър атестат за кандидата. Ето някои от тях:

Антонов,А. 2013.Публична администация и корупция. Сборник научни доклади, с. 1140-1144, Созопол. Цитирано в: Инджов,Е.2013- Първите законодателни регламентации за административните служители в България. В: Стандарти и предизвикателства пред публичната администрация през XXI век – сборник научни разработки, с.198, Свищов.

Антонов,А. Някои специфики на българската средна класа. Сборник научни доклади. с.1140-1144, Созопол. Цитирано в: Русанова,Л. 2013. Необходимост от преосмисляне на публичните политики в областта на бедността и социалното изключване. В: Стандарти и предизвикателства пред публичната администрация през XXI век – сборник, научни разработки, с.336, Свищов.

Антонов,А. 2012. За някои проблеми на техническото образование – щрихи от портрета на българския машинен инженер. Известия на ТУ-Габрово, бр.2, с.3, Габрово. Цитирано в: Генов,Д. 2013. За VELCRO-ТО-идея, същност и приложение. В: Текстил и облекло, бр.6, с.158, София.

Антонов,А. 2012. Качеството на обучение през погледа на завършилите специалност „Социални дейности“ в ТУ-Габрово (резултати от ЕСИ),. Международна научна конференция, УНИТЕХ 2012, т.3, с. 313-3200, Габрово. Цитирано в: Боева,В. 2013. Маркетинг на образователните услуги на висшите училища – опит за теоретически и практически решения. Изд. „Авангард Прима“, с. 129, София.

4.Обзор на съдържанието и резултатите в представените трудове.

Гл. ас. д-р Антон Каменов Антонов представя като основен труд за участие в конкурса за доцент **монографията** „Деструкцията на прехода“, с обем от 174 страници. Ще се спрем на по-подробно на монографията тъй-като тя до голяма степен отразява научното и творческо мислене на кандидата.

Трудът „Деструкцията на прехода“ е монолитно изследване, добре структуриран, налице е баланс между отделните раздели.

Без да е пресилено може да се каже, че това е вид „социологически разрез“ на обществото преди 1989 година и в годините на прехода. Използвани са общо 99 източника, 90 на кирилица и 9 на латиница. Литературните източници са коретно използване. Целта и задачите са добре формулирани и логически обосновани. Използваната комплексна методика при изследването на проблема е подбрана сполучливо и е в съответствие със спецификата на темата и анализа на събраната емпирична информация.

Глава първа на монографията, е ретроспективен анализ на икономическото и социалното развитие на България преди 1989 година и в годините на прехода до момента. Авторът притежава така необходимото качество за всеки уважаващ себе си социолог „социологическо въображение“, което навярно е в резултат на дългогодишната му практика в това направление на общественото познание. Той посочва безконтролно протеклия процес на приватизация, разграбването и унищожаването на наследената икономическа база, факторите „унищожили“ българската икономика. Посочва се авторското виждане за формирането на двуполусния стратификационен модел и изчезващата средна класа в резултат на неработещата формула „Незабавна смяна на системата“, равносилно на „национална катастрофа“ (30), формирало олигархично-монополистически капитализъм.

Втората глава на настоящата разработка разглежда деструктивните процеси в сферата на здравеопазването, образованието, науката и културата и неизбежните отрицателни последици. Положително е, че авторът посочва „рецептата“, как биха се решили проблемите в образованието, изхождайки от иманентните функции-знания, ценности, социално-значими качества и социализация.

Подробно се спира на колапсът в здравната система, разглежда се отношението „наука-социална практика“, деградация на културата и деструктивните процеси протичащи в нея, поради обстоятелството, че културата е свързана с деструкцията на цялата социална система.

Глава трета е посветена на деструкцията на социалния ред. Анализирани са принципните предпоставки на аномичното общество, причините за появата на корупцията в такива големи мащаби и нейните изключително деструктивни социално-икономически последици. Уместно си цитира Джордж Сорос, че „... сега мотивът за печалба се е превърнал в морален принцип...“. За съжаление, посочва авторът „българинът се вижда преуспял единствено в политическата сфера“. Всичко това е предпоставка за изява на деструктивните качества на личността в най-различните и форми, избягването на „абстинентния синдром“ (97), величината на т. нар. „суицидният акт“ (100).

Глава четвърта разглежда авторската теза за една от най-големите и болезнени изненади на прехода – деструкцията на свободата във всичките и форми и измерения. Посочват се икономическите и философските измерения на свободата – от лична инициатива в процеса на глобализацията, до „осъзната необходимост“ (Хегел). Свободата според автора трябва да се разглежда като отношение „социален ред – свобода“.

Посочват се и факторите за наличието на т. нар. „негативна свобода“. Акцентира се и на свободата при масмедииите, като се подчертава, че предпоставка за това е „прозрачност“ и „обективна информация“. Независимостта на „четвъртата власт“ е предпоставка за развитие на гражданското общество.

Глава пета е посветена на емиграционните процеси, рефлектиращи в демографската картина в България. Емиграцията по времето на прехода е интерпретирана като опит за възходяща мобилност в други социални условия, както и възможностите за такива процеси в съвременното български общество. Направен е опит за разграничаване на понятията „емигранти“ (изпращащи) и „имигранти“ (приемащи). Посочени са положителните и отрицателните ефекти от емиграцията. Формулирани са два извода: първия, макар, че социалната мобилност чрез емиграцията е естествен процес, за България това има отрицателни последици тъй-като е изкуствено детерминирана от деиндустриализацията, бедността, разруха и т.н.; второ, на дневен ред е въпроса за качествата, възможностите и потенциала на политическия и управленческия елит на българския преход (масовите протести в България подкрепят тази теза).

Глава шеста разглежда дихотомията „носталгия-надежда“, поради обстоятелството, че носталгията е свързана с надеждата, положителните очаквания за бъдещето, т.е. схемата е „минало-настояще-бъдеще“. Изводът който прави автора е, че чувството за носталгия ще завладява нови български поколения, но под друга форма – като тъга по напуснатата Родина в търсене на по-добър живот.

В *заключение* авторът поставя наболелия въпрос: „Осъществен ли е краят на прехода?, и пояснява, че на равнище на всекидневното съзнание изниква въпроса: „Кога ще свърши всичко това? Всекидневното съзнание за разлика от научното (академичното), посочва автора, не желае да повярва че краят на прехода е настъпил. За това е „виновна“ фасадната демокрация и формирания се бюрократичен капитализъм. Но надежда има, продължава той : „...ражда се ново гражданско общество, несъгласно с академичната теза за края на прехода. Накрая заключава: „И ако тяхното битие и статус (обикновените хора) не са се подобрили към добро, преход не е имало.“

Учебници и учебни пособия.

Публикацията *„Социологията – избрани проблеми“*, с обем от 288 стр. по същество е учебник, чието съдържание са 14 теми и е съобразено със спецификата и нуждите на специалностите от факултет „Стопански“ на Техническият университет – Габрово.

„Избрани философски автори и текстове“, с обем от 161 стр., като второ допълнено издание на публикацията *„Избрани философски текстове“* е посочено като учебник, но по-скоро има характер на учебно пособие.

„Избрани философски текстове“, с обем от 139 стр. е учебно пособие предназначено да подпомогне провеждането на семинарни упражнения по дисциплината „Философия“.

Сборникът *„Тестове по социология“*, с обем от 72 стр. е вид учебно пособие, и е предназначено за проверка на знанията по дисциплината *„Социология“*. Въпросите в сборника са формулирани на база на учебника *„Социология – избрани проблеми“*.

Сборникът *„Философски тестове“*, с обем от 69 стр. е предназначен за проверка на философските знания и оценяване нивото на философската култура на обучаваните студенти.

Статии.

Статията *„Философско и частнонаучно знание“*, акцентира на основните специфики на философското и частнонаучното знание. Отделено е подобаващо място на изясняването на светогледната функция на философията, както и доказването на необходимостта от философска интерпретация за всеки нормален мисловен процес.

„Проблемът за истината във философията- кореспондентност, кохерентност, обвързаност, е посветена на един от фундаменталните проблеми на философската гносеология – проблема за истината. Акцентира на най-популярните философски теории, които имат за обект на изследване истината. Доказана е тезата, че образността не е задължителна характеристика на истината.

„Самоубийството като девиантно поведение“ е опит за изясняване на централния проблем на суицидологията – самоубийството. Посочени са основните прилики и отлики на самоубийството от останалите автодеструктивни девиации.

„За някои проблеми на техническото образование- щрихи от портрета на българския машинен инженер“, анализът е посветен на проблемите на висшето техническо образование в България. Проведено е емпирично социологическо изследване през периода юли-август 2012 година от представители на ТУ-гр. Габрово. Получените данни от изследването (макар и непредставително) и сравнението с международния опит в тази област, показва сериозно разминаване между изискванията на социалната практика и качеството на техническото образование в България.

Статията *„Носталгията по миналото – българския преход и феноменът „връщащият се човек“*, е опит за изясняване същността и причината на един интересен феномен на българския преход към демокрация, битуващ в съзнанието на по-старите български поколения – носталгията към социалистическото минало. Този проблем е засегнат и в монографията *„Деструкцията на прехода“*.

„Анализ на дейността на публичната администрация в гр. Габрово“, е опит да се представят резултатите от проведено изследване и анализ на дейността на териториалните структури на централната администрация и неправителственият сектор в град Габрово

Статията *„Емиграцията като опит за възходяща социална мобилност“*, е опит да се разкрие стратификационното статукво, което определя и стремежа на

различните индивиди към „излизане“ от заеманата статусна позиция и домогване до по-пристижна.

Доклади.

„*Философията като светоглед*“ е опит да се изясни специфичната функция на философията като научен светоглед, като индивидуален начин на световъзприемане и светоразбиране.

„*Проблеми на университетското образование в България*“, има педагогическа насоченост и е посветен на проблеми предимно на вузовската дидактика.

„*Наука ли е философията*“, отговорът би бил реторичен и е предмет на задълбочен анализ.

„*Социална интеграция на хора с физически увреждания чрез развиване на доброволческа дейност*“, анализират се нагласите сред студентите от специалност „Социални дейности“ към развиване на доброволческа дейност с цел социално интегриране на хора с физически увреждания в българското общество.

„*Предприемачески нагласи и намерения на студентите от ТУ – Габрово*“, проследява се икономическата активност на студенти от ТУ-Габрово с цел изясняване на техните бъдещи планове за професионална реализация.

„*Някои проблеми на професионалната реализация на младите социални работници*“, анализират се мненията на работодатели относно теоретическата, практическата и езикова подготовка на младите специалисти, заплащането на труда и възможностите за тяхната професионална реализация.

„*Качеството на обучението през погледа на завършилите специалност „Социални дейности“ в ТУ – Габрово*“, представят се резултати и сравнителен анализ от проведени две изчерпателни изследвания през периода 2011-2012 година, сред студенти от специалност „Социални дейности“, техните очаквания и желаниа за бъдеща реализация.

„*Специфични ефекти от корупцията в сферата на обществените поръчки и митниците*“. Докладът е посветен на феномена корупция в сферата на обществените поръчки и митниците.

„*Публична администрация и корупция*“, третира специфични форми на проява и негативни последици от корупционните практики в сферата на публичната администрация.

„*Някои специфики на българската средна класа*“, това е опит да се изведат основните характеристики и специфики на средната класа в съвременна България, както и мястото и перспективите и за развитие в системата на съвременното българско общество.

„*Автономните медии – мит и реалност?*“, анализът който прави авторът е, че в сегашната ситуация истински независими медии не съществуват. Макар и малко пресилена, констатацията в голяма степен отговаря на действителното състояние на медийния пазар.

„*Мотивацията за корупционното поведение – комплекс от субективни нагласи, наследени стереотипи на поведение и обективни предпоставки*“,

разгледан е един интересен штрих свързан с корупцията – мотивацията на корупционното поведение, който е колкото стар, толкова и нов феномен в нашето общество.

„Девиянтното поведение като фактор за възходяща социална мобилност“, изясняват се такива социални ситуации, при които различните форми на девиянтно поведение се превръщат във фактор за възходяща социална мобилност.

Нямам съвместни публикации с кандидата.

5. Обща характеристика на дейността на кандидата.

5.1. Учебно-педагогическа дейност.

Общата справка за академичната ангажираност на гл. ас. д-р Антон Антонов в Техническия университет- Габрово, показва че той има общ хорариум от 794 часа лекции и упражнения, като преподава следните университетски курсове: „Социология“ (редовно и задочно обучение, бакалаври) при специалностите „Социални дейности“, „Публична администрация“, „Стопанско управление“; „Философия“ (редовно и задочно обучение) при специалностите „Социални дейности“, „Публична администрация“; „Антропология“ при специалност „Социални дейности“; „Социална стратификация“ при специалност „Публична администрация“ (магистри). Води специализиран семинар „Корупция и антикорупция“ (редовно и задочно обучение) при специалност „Публична администрация“.

5.2. Научна, научно-приложна и внедрителска дейност.

Научните интереси на гл. ас. д-р Антон Антонов са: в областта на философията – специфика на философското знание и философска гносеология; в областта на социологията – социология на отклоняващото се поведение и социална стратификация.

От приложената служебна бележка е видно, че гл. ас. д-р Антон Антонов е участвал в 9 научно-изследователски проекта към УЦНИТ при ТУ – Габрово по фонд „Научни изследвания“, през периода 2005 – 2013 година. Предмет на рецензията е участието на кандидата в проекти след придобиване на степен „доктор“ от ВАК.

Проектите са четири на брой и се отнасят до проблеми на:

„Административни и социални проблеми и аспекти на изпълнението на критериите от Маахстрихт и на присъединяването на България към Еврозоната“; „Модернизиране на публичната администрация и електронното правителство на България“; „Отворено управление и електронното правителство на България“; „Интеграция чрез мобилност в Европа на гражданите“, и един съвместен проект (2013), третиращ етническите проблеми, културната идентичност на балканските народи на ВТУ Св.св.Кирил и Методий“ и Университета в град Ниш, Сърбия.

6. Научни и научно-приложни приноси.

Основният научно-приложния принос на гл. ас. д-р Антон Антонов, се отнася преди всичко до сполучливия опит да се направи „социологически разрез“ на българската действителност преди промените през 1989 година и в

годините на прехода, със всичките условности на прехода

Второ, авторът разграничава „всекидневното съзнание“ от „академичното съзнание“. Посочва се, че краят на прехода е „химера“ в съзнанието на обикновения човек и затова главна вина има политическата класа в България, която формира финансово-олигархическия модел на управление.

Трето, авторът много точно формулира тезата, че „...ако тяхното битие и статус (обикновенните хора) не са се подобрили към добро, преход не е имало“.

7. Оценка на личния принос на кандидата.

Авторските приноси на гл.ас. д-р Антон Антонов могат да се обобщят в две направления: философско и социологическо:

Във философски аспект:

Първо, сполучливо е доказана една важна специфика на философското знание – неговата светогледност. Анализирани са основните разлики между философските и частнонаучните знания. Извод: двата вида знания на практика отразяват двете страни на познанието – въпросите и отговорите.

Второ, доказана е тезата, че образността не е задължителна характеристика на истината. Противното становище прави невъзможно обяснението на феномена „изкуствен интелект“, който е в състояние да постигне истинност и без наличието на образност, защото наличието на образност предполага и наличието на сетива, които липсват при изкуствения интелект.

В социологически аспект:

Първо, направен е сполучлив опит за изясняване на причините за безконтролния процес на приватизация в България и формирането на двуполосния стратификационен модел в българското общество.

Второ, анализирани са принципните предпоставки на аномичното общество в България и появата на социалния феномен „корупция“.

Трето, на базата на получени емпирични данни е доказана тезата за деструкцията на свободата в съвременното българско общество.

Четвърто, развита е тезата за носталгията по социалистическото минало и са посочени причините за появата на т.нар. „връщания се човек“, както и тезата за нестихващата емиграция в обозримо бъдеще.

8. Бележки и препоръки към кандидата.

Нямам особени критични бележки към представените на гл. ас. д-р Антон Каменов Антонов публикации (монография, учебни пособия, статии).

Все пак бих препоръчал на кандидата да внесе пояснение, че „интеракцията“ не е идентична с категорията „комуникация“, а е нейн съществен елемент (70).

Второ, кандидата би следвало да изясни терминологично понятията „абстинентния синдром“ и „суициден акт“ (97 и 100) за широката аудитория, която с интерес би се спряла да прочете тази монография.

Трето, сборникът „Тестове по социология“, би могъл да бъде диференциран по направления. Например, Тест № 1 би могъл да бъде тест отнасящ се до теоретико-методологическата част на социологията, Тест № 2

за отрасловите социологически теории и т.н.

9. Лични впечатления.

Познавам гл.ас. д-р Антон Каменов Антонов като преподавател по социология в Техническият университет град Габрово, чрез личните ни контакти като колеги. През 2013 година беше привлечен за анкетатор при провеждане на международно Балканско изследване сред студентите във Техническият университет – Габрово, по етническите проблеми, културната идентичност на балканските народи в България, Сърбия и Македония. Гл. ас. д-р Антон Антонов прояви акуратност и прецизност при провеждане на изследването, и е колега на когото може да се разчита в личностен и професионален план.

10. Заключение:

Имайки предвид гореизложеното, предлагам гл. ас. д-р Антон Каменов Антонов да бъде избран за „доцент“ в Технически университет град Габрово, катедра „Социални и стопански науки“, област 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.7. Администрация и управление“, специалност „Социология“, шифър 05.11.01.

25.10.2013 год.

Рецензент:
(проф. д-р Иван Райчев Райчев)